

† VARSANUFIE

† VARSANUFIE

Arhiepiscopul Râmnicului

BISERICA – ÎNTRE TAINA NESFÂRȘITĂ A EXISTENȚEI ȘI JERTFA PENTRU UNITATEA POPORULUI ROMÂN

Biserica Ortodoxă a militat permanent pentru unitatea națională și pentru păstrarea demnității poporului român, descoperind că numai o credință mărturisită prin fapte, după exemplul înaintașilor noștri, este cea care ne sfințește viața și ne face cetățeni demni și responsabili. Pentru aceasta, avem datoria de a

răscumpăra vremea și a-i cinsti după cuviință pe eroii care s-au jertfit, de-a lungul întregii noastre istorii, pentru apărarea credinței, pentru libertatea, unitatea și demnitatea poporului român.

Suntem datori să reafirmăm cu tărie că numai valorile tradiționale ale neamului nostru mențin vie ființa națională. Părintele Dumitru Stăniloae arăta că „neamurile dau conținut concret și variat unității de credință în Ortodoxie; ea se îmbogățește prin varietatea însușirilor naturale, dar și ele se îmbogățesc din comuniunea lor frățască, din tezaurul ei de valori spirituale. Ortodoxia nu poate trăi în abstracțiuni, ci sădită concret în neamuri; și neamurile găesc adâncime de sens, întărire, mângâiere, orizonturi din ce în ce mai înalte, puteri de curăție mereu sporită în năzuințe și în privirile sufletești spre oameni și spre taina nesfârșită a existenței, prin ortodoxie”¹.

Poporul român a fost un popor răstignit de-a lungul istoriei, însă a ridicat pe cele înalte culmi stindardul credinței, coiful mărturiei și platoșa dreptății, într-o permanentă chemare la Înviere și un puternic imbold de a concentra toate forțele pentru păstrarea dreptei credințe, a unității și demnității poporului român.

Credința statornică și jertfelnicia poporului român sunt admirabil rezumate în textul inscripției de pe Arcul de Triumf din capitala României: „După secole de suferințe, creștinește îndurate, și după lupte grele pentru păstrarea ființei naționale, după apărarea plină de sacrificii a civilizației umane, se îndeplini dreptatea și pentru poporul român”.

Simfonia dintre Stat și Biserică a fost afirmată pe plan administrativ, legislativ și canonic începând cu perioada Evului Mediu. De altfel, foarte multe coduri legislative făceau trimiteri la „Novelele” împărătești, la „Codurile” și documentele bizantine care impregnaseră în dreptul public și cel privat aspecte ale moralei și învățăturii creștine. *Decretele imperiale* ale Sfântului Constantin cel Mare, *Codul teodosian* (438), dar mai ales *Corpus Juris civilis*, opera legislativă a împăratului Justinian I (527-565), manifestaseră o tendință de coordonare a legislației civile cu dreptul canonic al Bisericii.

Totodată, domnitorii români au construit biserici și în toate spațiile românești, iar mitropolii și episcopii au fost prezenți alături de cei care s-au jertfit pentru demnitatea poporului român, cât și la toate momentele care consfințeau victorii pentru menținerea păcii și a integrității teritoriale, prin pomenirea eroilor și a jertfei îndelungate a întregului neam.

Lucrarea Bisericii nu s-a limitat doar la activitatea liturgică, ci s-a manifestat și pe plan spiritual-cultural, prin cinstirea sfinților militari și recunoștința arătată

ctitorilor de lăcașuri de cult, dar și prin exprimarea în predosloviile cărților tipărite a trecutului glorios de luptă al poporului român pentru libertatea națională și arătarea recunoștinței profunde pentru aceia care s-au jertfit pe câmpurile de luptă.

Acest fapt a contribuit la păstrarea unei conștiințe mereu trează în afirmarea valorilor poporului român, a identității, suveranității și spiritualității neamului.

De altfel, conștiința apartenenței la același neam nu a putut fi tăgăduită, întrucât, indiferent de vitregiile vremurilor, aproape profetic, a fost reafirmată într-un adevărat tezaur de valori spirituale și culturale. Acolo unde granițele doreau să distrugă visul de unire al întregului popor român, spiritualitatea și cultura s-au dovedit a fi nu doar liantul către orizonturi din ce în ce mai înalte, ci forța care a inspirat, cu o reală vocație, solemnitatea afirmării identității, suveranității și credinței neamului românesc. „Mitropolii, episcopii, egumenii și așa de adesea ori și smeriții călugări ori umilii preoți de mir au sprijinit Statul fără să se lase a fi înghițiți de dânsul, au călăuzit neamul pe drumul pământului fără a-și desface ochii de la cer, dând istoriei noastre cărturari, caligrafi, sculptori în lemn, argintari, oameni de stat, ostași, mucenici și sfinți”², remarca Nicolae Iorga.

Misiunea slujitorilor Bisericii a fost aceea de a propovădui credința și a descoperi taina Împărăției lui Dumnezeu, însă în momentele în care țara s-a ridicat la arme, în fața oștilor erau „preoți cu crucea-n frunte/ căci oastea e creștină”. De altfel, imnul național a străbătut veacurile ca o permanentă chemare la Înviere și un tropar al biruinței, inspirat și din spiritualitatea creștină, din îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „Deșteaptă-te cel ce dormi și te scoală din morți și te va lumina Hristos!” (*Efesenii V, 14*).

Cronicele, Letopisețele și Istoriile românești amintesc de prezența preoților români în campaniile militare, o tradiție pe baza căreia în anul 1870 a fost înființat primul *Regulament pentru preoții armatei*. Preoții au fost prezenți în mijlocul soldaților atât în Războiul de Independență din 1877, cât și în Războiul Balcanic din 1913, încurajându-i pe soldați și, nu de puține ori, fiind implicați în coordonarea soldaților.

În Primul Război Mondial au fost numiți „confesori militari” peste 250 de preoți, sub coordonarea protoiereului Nazarie și totodată în relații de colaborare cu ofițerii de la conducerea trupelor care au fost prezenți pe câmpurile de luptă. În anul 1915, preotul Constantin Nazarie a redactat *Instrucțiuni asupra atribuțiilor preoților de armată și Cuvântări pentru ostași și rugăciuni pentru Rege, Oaste și Popor în vreme de război*. În „Introducere” la *Instrucțiuni asupra atribuțiilor*

preoților de armată, vorbind despre misiunea preotului, arată că „pregătirea sufletească a oștirii pe temeiul religiei azi, ca și în trecut, are o însemnătate hotărâtoare și cântărește tot atât de greu în cumpăna victoriei, ca și mașinile grele care zguduie pământul”. Se arată, în continuare, că una dintre virtuțile necesare luptătorilor pentru a învinge este credința: „Cu ea au învins strămoșii noștri și cu ea vor învinge și urmașii, dacă cei chemați vor ști să o sădească și să o întărească în sufletele viitorilor luptători ai dezrobirii naționale”. Preoții au împărtășit soarta camarazilor din tranșee: au murit pe front cum s-a întâmplat cu preotul Nicolae Armășescu din Tomșani, Vâlcea, au fost luați prizonieri și deportați (Ioan Florescu-Dâmbovița, profesor de religie în București, Vasile Ionescu din Groșerea-Gorj, Gheorghe Jugureanu din Mizil-Prahova, Emanuil Mărculescu din Corabia, Ioan Rătescu, Dumitru Berlogeanu, Ioan Cerbulescu). Alți preoți au participat la alcătuirea strategiilor de apărare a fronturilor, cum a fost Justin Șerbănescu, de pe lângă Regimentul IV.21 Ilfov care, în toamna anului 1916, la Azuga, respingea din postura de comandant al trupelor ofensiva germană. Părintele Iustin Șerbănescu a fost decorat cu „Coroana României”, „Steaua României” și ordinul „Mihai Viteazul”. În 1918 a însoțit trupele noastre în Basarabia, iar apoi în „Campania de la Tisa”³. Marele merit al preoților în relațiile cu ofițerii și soldații era dat de experiența pastorală, de tactul dobândit în misiunea desfășurată până la începerea războiului, fapt pentru care empatizau cu multă ușurință la temerile celor prezenți pe front. După Primul Război Mondial, 61 de preoți militari au fost recompensați cu decorații românești sau străine.

Preoții nu s-au jertfit nu doar pe câmpurile de luptă, ci mulți dintre ei au rămas în comunitățile ocupate de

trupele germane (Oltenia și Muntenia), fiind anchetați, bătuți, jefuiți de bunurile lor și alungați din parohii. Este cunoscut faptul că 20 de preoți din aceste părți de țară au fost împușcați de soldați din armata germană. Dintre cei deportați în Germania care și-au pierdut viața pot fi amintiți: Alexandru Georgescu din Dăneasa-Olt, condamnat la 10 ani de închisoare, mort într-o închisoare din Berlin, lordache Pătrășcoiu din Arsurile-Gorj, mort în lagărul Lamsdorf, Constantin Gogiulescu din Otești-Olt și alții⁴.

După Primul Război Mondial, patriarhul Miron Cristea a fost ales Președinte al *Societății Mormintelor Eroilor căzuți în Război și a inițiat tradiția ca la Praznicul Înălțării Domnului să fie pomeniți și eroii neamului. Cimitirele multor mănăstiri au devenit locaș de odihnă, în nădejdea Învierii celei de obște, pentru mulți din conducătorii și ostașii Armatei României.*

În acest sens privim și faptele luminoase ale Generalului Paul Teodorescu, cel care s-a așezat în rândul ctitorilor Mănăstirii Dintr-un Lemn, dar și la „străduința nădejdiei în Domnul nostru Iisus Hristos” (*I Tesaloniceni* I, 3), pe care a arătat-o într-o perioadă de adânci suferințe. Pentru a-i cinsti memoria într-un gest de recunoștință și de comuniune între generații prin organizarea unor manifestări duhovnicești și culturale a fost înființat Centrul de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu” care organizează anual Simpozionul Național *Biserica și Armata României*, ale cărui comunicări apar în revista *Misiunea* ca un îndemn spre neuitarea faptelor luminoase ale Armatei României și împlinirea idealurilor pentru care s-au jertfit eroii neamului.

Astfel, pomenirea jertfei îndelungate a întregului neam este licărul de lumină care se ivește în zorii Învierii.

NOTE

[1] Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Națiune și Creștinism*, București, 2004, Editura Elion, p. 243.

[2] Nicolae Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. I, ediție revăzută și adăugită, București, Editura Ministeriului de Culte, 1928, p. 4.

[3] Gh. POPESCU, *Preoțimea română și întregirea neamului*, pp. 113-114.

[4] Acad. Pr. Prof. Dr. Mircea PĂCURARIU, „Biserica și Unirea din 1918”, în *Martyria*, nr. 3/2018.